

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یکی از آقایان نوشته اند که شما فرمودید در جواهر اقوال عامه مطرح نشده درحالی که در جواهر نیز به اقوال عامه پرداخته شده، عرض بنده این بود که آن تشدد و عنایت و نظر خاصی که اهل بیت علیهم السلام در مقابل فقه عامه داشتند را در کلام صاحب جواهر نمی بینیم بلکه در کلام و سبک و مشی فقهی آیت الله العظمی آقای بروجردی اعلی الله مقامه می بینیم که ایشان با دقت سیر تاریخی هر مسئله ای را بیان کرده اند و درست هم همین است البته صاحب جواهر در سبک و مشی خودش بسیار عالی بحث کرده و در واقع این دو بزرگوار دو سبک و مشی مختلف در طرح و بحث مسائل فقهی دارند.

خب و اما بچثمان در إخوه و اجداد بود، عرض کردیم که امام رضوان الله علیه در این بحث مسائلی را در تحریر الوسيلة ذکر کرده که برخی از آنها را می خوانیم و بررسی می کنیم.

مسألة ۹: «لو اجتمع الجد أو الجدة أو هما لأُم، مع جد أو جدة أو هما لأب، فللمتقرب بالأُم منهم الثلث بالسوية (مانند کلاله أُمی) وللمتقرب بالأب الثلثان (مانند کلاله أبی)، لذلك مثل حظ الأنثیین.»^۱

ما "هما" یعنی جد و جده باهم را فرض می کنیم لذا اصل فریضه به سه قسمت تقسیم می شود، ثلثان مال متقرب به أب و ثلث مال متقرب به أم می باشد، بعد از تقسیم بر هر دو طائفه انکسار وارد می شود زیرا به

متقرب به أب دو سهم دادیم درحالی که باید به سه قسمت تقسیم شود چون "للذکر مثل حظ الأنثیین" و به متقرب به أم یک سهم دادیم درحالی که دو نفرند و باید دو سهم ببرند، قبلاً خواندیم که وقتی انکسار بوجود آمد باید سهام را در نظر بگیریم که سهام متقرب به أم ۲ و سهام متقرب به أب ۳ می باشد چونکه "للذکر مثل حظ الأنثیین"، ۲ و ۳ متباین هستند لذا أحدهما يضرب فی الآخر که حاصلش می شود ۶ و بعد این ۶ را در اصل فریضه که ۳ بود ضرب می کنیم حاصلش می شود ۱۸ پس فریضه باید به ۱۸ قسمت تقسیم شود، ثلث از ۱۸ یعنی ۶ سهم را به متقرب به أم می دهیم که دو نفرند هرکدامشان ۳ سهم می برند و ثلثان از ۱۸ یعنی ۱۲ سهم را به متقرب به أب می دهیم که به ۳ قسمت تقسیم می شود و دو قسمت آن یعنی ۸ سهم برای جد و یک قسمت آن یعنی ۴ سهم برای جده می باشد.

مسألة ۱۲: «لو اجتمع الإخوة من قبل الأب والأُم أو من قبل الأب، مع الجد أو الجدة أو هما من قبل الأُم، فالثلث من التركة للجد (زیرا از طرف أم و متعدد هستند) ومع التعدد يقسم بالسوية مطلقاً (ذکوراً کان أو أنثاءً أو ذکوراً و أنثاءً)، والثلثان للإخوة، ومع التعدد والاختلاف للذکر ضِعف الأنثیین.»^۲

اصل فریضه به ۳ قسمت تقسیم می شود و مسئله را اینطور فرض می کنیم که إخوه و أخوات أبوینی چهار نفر مذکر (۸ سهم) و دو نفر مؤنث (۲ سهم) هستند که در واقع می شود ۱۰ سهم زیرا "للذکر مثل حظ الأنثیین"، خب در اینجا انکسار بوجود آمده زیرا دو ثلث را باید به ۱۰ سهم تقسیم کنیم، و از طرفی جد و

^۲ تحریر الوسيلة، امام خمینی (ره)، ج ۲، ص ۳۸۵، طنجف.

^۱ تحریر الوسيلة، امام خمینی (ره)، ج ۲، ص ۳۸۴، طنجف.

بهاء الدین محمد بن حسن محمد اصفهانی مشهور به
فاضل هندی در کشف اللثام در مورد اجداد ثمانیه
مطالبی دارد که بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی
محمد و آله الطاهیرین

جده اُمی نیز دو نفرند ولی به آنها یک ثلث داده ایم که
اینجا نیز انکسار بوجود می آید، خب در اینجا باید
سهام را در نظر بگیریم که ۱۰ سهم (۸ سهم مذکر و
۲ سهم مونث) برای إخوه و أخوات أبوینی است و ۲
سهم برای جد و جده اُمی می باشد، ۱۰ و ۲
متداخلان هستند لذا اکثر که ۱۰ است را أخذ
می کنیم و در اصل فریضه یعنی ۳ ضرب می کنیم
حاصلش می شود ۳۰، حالا دو ثلث از ۳۰ یعنی ۲۰
سهم برای إخوه و أخوات أبوینی هرکدام ۲ سهم است
و یک ثلث از ۳۰ یعنی ۱۰ سهم برای جد و جده
اُمی هرکدام ۵ سهم می باشد.

تمام مسائلی که امام رضوان الله علیه بیان فرموده را به
همین ترتیب و طبق قواعدی که قبلاً خواندیم باید محاسبه
کنیم.

خب و اما وارد بحث در اجداد ثمانیه می شویم، هرکسی
با دو نفر یعنی پدر و مادر مربوط است وقتی یک طبقه
بالتر می رویم با چهار نفر مربوط می شود یعنی پدر و
مادر و جد و جده اُمی و اُمی، بعد وقتی یک طبقه
دیگر بالاتر می رویم با هشت نفر مربوط می شود یعنی
پدر و مادر و جد و جده اُمی و اُمی و پدر جد و پدر
جده اُمی و اُمی که این می شود همان اجداد ثمانیه و
بحث در نحوه تقسیم ارث بین این هشت نفر می باشد.
خب و اما مقداری از کلام فاضل هندی در "کشف
اللثام" را می خوانیم تا مطلب روشن شود، کشف اللثام
کتابی بوده که صاحب جواهر حتی یک سطر از
جواهر را بدون مطالعه و مراجعه به آن نمی نوشته،
فاضل هندی قبل از سن بلوغ به اجتهاد رسیده بوده،
احوال فاضل هندی را محدث قمی در کتاب الفوائد
الرضویه مفصلاً نوشته است.